

самоосвіта має цілеспрямований і систематичний характер. Відповідність цілей і мотивів визначає прагнення завершити будь-яку навчально-пізнавальну діяльність, незалежно від ступеня пізнавальних труднощів. Міждисциплінарні завдання розглядаються як необхідна складова майбутньої професійної діяльності й ефективно використовуються в цілях самоосвіти.

На кафедрі експериментальної та клінічної фармакології з клінічною імунологією та алергологією було розроблено міждисциплінарні задачі різних типів і класів, що інтегрують програмний матеріал із клінічної фармакології й інших предметів, які охоплюють різні види навчально-пізнавальної діяльності студентів (лекції, практичні заняття, самостійна робота, контрольні-діагностичне комп'ютерне тестування). Систему міждисциплінарних завдань розробляли з урахуванням того, щоб вони максимально повно співвідносилися з програмним матеріалом загальних і спеціальних медичних дисциплін і відображали основні аспекти професійної діяльності фахівця-медика. У систему міждисциплінарних завдань увійшли три блоки, збудовані з урахуванням різних рівнів складності: 1) застосування навичок теоретичних дисциплін у клінічній фармакології (обчислення міри об'єму й маси лікарських форм, концентрації рідких лікарських форм, розрахунок умісту сухої лікарської речовини в розчині, розрахунок умісту хлорного вапна й хлораміну в дезрозчинах; розрахунок кількості розчинника для антибіотиків); 2) зв'язок клінічної фармакології з терапевтичною стоматологією; 3) зв'язок клінічної фармакології з хірургічною стоматологією.

У процесі експерименту застосовувалися контрольні-діагностичні тести, що використовуються в комп'ютерній формі. Результати комп'ютерного тестування співвідносилися з даними, отриманими в ході застосування анкети «Мотиви навчальної діяльності» і тесту-опитувальника «Домінуючі ціннісні орієнтації». Аналіз отриманих результатів показав переважання вищого рівня розвитку пізнавальної активності в студентів експериментальної групи, що підтверджується й результатами застосування методу математичної статистики. Результати, отримані в ході формуючого експерименту, підтвердили ефективність застосування різних форм міждисциплінарних завдань і можуть бути використані для подальшого розширення проблемного поля досліджень професійної підготовки майбутнього стоматолога в освітньому процесі професійної школи.

Таким чином, для ефективною підготовки майбутніх висококваліфікованих лікарів необхідне застосування педагогічних методик, здатних забезпечити пріоритет суб'єктно-смыслового навчання, які стимулюють розвиток пізнавальної активності особистості й засновані на включенні навчально-пізнавальних завдань у контекст професійних проблем і актуальних аспектів професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Іленко Н. М. Міждисциплінарні зв'язки як фактор вдосконалення вивчення предмету терапевтична стоматологія при підготовці майбутнього лікаря / Н. М. Іленко, О. Н. Бойченко // Вісник проблем біології і медицини. – 2018. – Вип. 4, т. 2 (147). – С. 223–225.
2. Карпець М. В. Міждисциплінарна інтеграція – основа професійної спрямованості навчання / М. В. Карпець // Світ медицини та біології. – 2016. – № 4 (58). – С. 144–147.
3. Кирвас В. А. Горизонтальная междисциплинарная интеграция при формировании информационно-коммуникационной компетентности студентов / В. А. Кирвас, П. Э. Ситникова // Системи обробки інформації : зб. наук. праць. – Х. : Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2016. – Вип. 2 (139). – С. 212–215.
4. Міждисциплінарна інтеграція як складова проблемно-орієнтованого навчання у медичному університеті / А. Г. Шульгай, Л. Я. Федонюк, А. Є. Мудра, О. М. Олещук // Медична освіта. – 2018. – № 4. – С. 113–116.
5. Міждисциплінарна інтеграція як фактор удосконалення викладання фармакології у медичному виші / Н. І. Волощук, О. С. Пашинська, А. О. Іваниця, І. В. Таран // Медична освіта. – 2016. – № 4. – С. 8.
6. Островська Г. Ю. Видавнича діяльність як фактор підвищення якості викладання фармакології / Островська Г. Ю., Петрова Т. А., Луценко Р. В., Капустянська А. А., Моїсеєва Н. В., Власова О. В., Колот Е. Г. // Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародн. участю «Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти», 25 березня 2021. – С. 198–200.

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION: KEY STRATEGIES AND PRIORITIES

Morska L.¹, Bieliaieva O.², Lysanets Yu.²

¹University of Rzeszow, Poland

²Poltava State Medical University, Ukraine

У статті розглянуто ключові стратегії та пріоритети інтернаціоналізації вищої освіти. Проаналізовано результати досліджень експертів з Європейської асоціації університетів та Міжнародної асоціації університетів. Наголошено на значущості інтернаціоналізації як передумови розвитку процесів міжнародної та міжкультурної інтеграції.

Ключові слова: інтернаціоналізація, вища освіта, академічна мобільність, сталий розвиток, інтеграція.

The article examines the key strategies and priorities of internationalization in higher education. The authors analyze the data from the European University Association and International Association of Universities, and emphasize the significance of internationalization as a prerequisite for the development of international and intercultural integration.

Key words: internationalization, higher education, academic mobility, sustainable development, integration.

The notion of internationalization has developed throughout time, and several deflections exist at present. We adhere to the one adopted by the International Association of Universities (IAU): "[Internationalization of higher education is] the intentional process of integrating an international, intercultural or global dimension into the purpose, functions, and delivery of post-secondary education, in order to enhance the quality of education and research for all students and staff and

to make a meaningful contribution to society" [4, p. 29]. Internationalization is an active process, not a passive experience, according to this newly defined definition. It emphasizes that internationalization is a way of improving the quality and excellence of higher education and research. Indeed, forming worldwide networks and working across borders to assure quality and variety of viewpoints, as well as the relevance of approaches, is a well-established research practice that is generally considered as a natural and self-evident aspect of the job. Hence, internationalization "improves the quality of education and research, and improves country and institutional reputations internationally" [10, p. 373]. The three rationales behind the concept of internationalization are idealism (creating a more democratic, fair, and equitable world), instrumentalism (higher education acts as a means of boosting profits and assuring economic growth), and educationalism (enhancing students' and academic staff's academic experiences) [6]. New actors are engaged in internationalization through academic mobility of students and staff, reinforced cooperation in research and teaching between Program and Partner countries [1].

It is necessary to bear in mind that higher education's internationalization is a phenomenon that has ramifications well beyond the realm of higher education; it affects society as a whole. As a result, the rising relevance of the international component has prompted higher education institutions to adopt more strategic approaches to internationalization development and delivery. Internationalization should become a cross-cutting feature of institutional initiatives and programs. This would assist to guarantee that it is connected to every aspect of university life, promoting an understanding of internationalization as a critical component of high-quality education. If this is not possible or desirable owing to context-dependent factors, institutional policies should be structured in a way that assures clear and broad communication of the importance of internationalization to education provided to all internal and external stakeholders.

At the same time, internationalization can potentially involve a range of challenges, which must be taken into account in each particular academic setting. Furthermore, rather than focusing exclusively on economic rationales and returns, the concept emphasizes that internationalization must fulfill societal goals. HEIs, despite the fact that globalization impacts all institutions are subjected to diverse pressures, operate in distinct environments and have varied demands. As a result, there is no "one-size-fits-all" model or strategy to internationalization; rather, each HEI must discover its own path. In this context, the IAU experts emphasize that internationalization is "a highly contextualized process determined by many factors including the local, national or regional realities, institutional goals, capacities, resources, size and disciplinary focus" [3]. Therefore, this approach should be tailored to each country's and even each institution's needs [3]. For instance, Lithuanian researchers applied a stakeholder analysis approach and found that this process "can present both opportunities and challenges to small states", although "the benefits of internationalization far outweigh the threats and disadvantages" [10, p. 373]. At the same time, all higher education institutions may benefit from the finest ideas and practices from other universities throughout the world.

For this purpose, European University Association developed an algorithm, aimed at supporting internationalization at universities and relying on the following questions [2]:

- How can internationalization strategies be effectively implemented? What are the resources and structures to underpin the strategy?
- How can funding be secured to implement strategies, given that mobility is still mainly driven by opportunities that funding programs create, in particular, those provided by the European Union?
- How can institutional strategic goals for internationalization and mobility be made more visible, both for internal and external stakeholders, including policymakers?
- How can the impact of strategies be assessed? Is there sufficient qualitative and quantitative evidence available (beyond those activities that take place in externally funded programs)?
- How can data collection and reporting from different parts of the institution be better coordinated?
- How can data contribute to enhancing strategic dialogue within the institution, involving leadership, structures, and services for internationalization, faculties but also representatives of staff unions and students and, where appropriate, external stakeholders? [2]

Similarly, Laura E. Rumbley, Ross Hudson, and Anna-Malin Sandström [5] pose a number of hallmark questions to check the sustainability of internationalization: "Is internationalization at HEIs supported by a defined strategy, with clear objectives, actions, and point persons, framed within a realistic timeline, and supported by the necessary (human and financial) resources? Is this strategy monitored and are outcomes evaluated? And in the current political climate of anti-globalization, anti-immigration, and increasing nationalism, to what extent is this strategy still relevant and up to date?" [5, p. 12].

Thus, internationalization of higher education is the process of incorporating an international, multicultural, or global component into the goal, functions, or delivery of knowledge, skills, and competencies. Universities worldwide internationalize in order to ensure the quality and relevance of their educational offerings, as well as to future-proof them in a globally linked and interconnected society. Students and faculty must be provided with the necessary skills to succeed in a fast-changing and increasingly connected world, as well as to contribute to the resolution of major global issues. Finally, not only at the institutional but also at the national level, successful internationalization necessitates fully functional and extensive support mechanisms. As a result, a national environment that allows each component of an internationalization ecosystem to play its part is also required. Further research is needed to examine possible ways of enhancing and facilitating its implementation in Ukraine, Poland, and other European countries.

References

1. Беляева О. Academic Mobility as a Primary Target for Higher Medical Education of Ukraine / О.М. Беляева, Ю.В. Лисанець, І.В. Знаменська [та ін.] // Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присвяченої пам'яті ректора, члена-кореспондента НАМН України, професора Л. Я. Ковальчука (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф) НЗ України за допомогою відеоконференцзв'язку), Тернопіль, 21–22 травня 2015 р. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2015. – С. 139–140.
2. Colucci E. Connecting Mobility Policies and Practice: Observations and Recommendations on National and Institutional Developments in Europe / Elizabeth Colucci, Irina Ferencz, Michael Gaebel and Bernd Wächter. – Brussels, 2014. – 27 p.

3. Internationalisation of Higher Education: A Study for the European Parliament [de Wit, H., Hunter, F., Egron-Polak, E., & Howard, L. (Eds)]. – Brussels, 2015. – 319 p.
4. International Association of Universities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iau-aiu.net>
5. Rumbley L.E. "Successful" Internationalization: European Insights / L.E. Rumbley, R. Hudson, A.-M. Sandstrom // International Higher Education. – 2019. – Vol. 98. – P. 10-12.
6. Stier J. Taking a Critical Stance toward Internationalization Ideologies in Higher Education: Idealism, Instrumentalism and Educationalism / J. Stier // Globalisation, Societies and Education. – 2004. – Vol. 2. – P. 1-28.
7. Sanders J. Comprehensive Internationalization in the Pursuit of 'World-Class' Status: A Cross-Case Analysis of Singapore's Two Flagship Universities / Justin Sanders // Higher Education Policy: The Quarterly Journal of the International Association of Universities. – 2020. – 33(4). – P. 753-775.
8. Shimauchi S. The Influence of Internationalized policy on Master's Education in Japan / Sae Shimauchi, Kim Yangson // Higher Education Policy: The Quarterly Journal of the International Association of Universities. – 2020. – 33(4). – P. 689-709.
9. Taalas P. Internationalisation in Learning and Teaching: Thematic Peer Group Report / Peppi Taalas, Anna Grönlund. – Brussels: European University Association, 2020. – 10 p.
10. Urbanovic J. Internationalisation as a Strategy to Improve the Quality of Higher Education in Small States: Stakeholder Perspectives in Lithuania / Jolanta Urbanovic, Stephen Wilkins // Higher Education Policy: Quarterly Journal of the International Association of Universities. – 2013. – Vol. 26(3). – P. 373-396.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Мошель Т.М., Бойченко О.М.

Полтавський державний медичний університет

Узагальнено особливості дистанційного викладання предмета «Терапевтична стоматологія», наведено його позитивні сторони й недоліки, а також роль у формуванні клінічного мислення майбутніх лікарів-стоматологів.

Ключові слова: дистанційне навчання, онлайн-формат.

The article summarizes the features of distance teaching of the subject "Therapeutic dentistry", shows its advantages and disadvantages, as well as the role in the formation of clinical thinking of future dentists.

Key words: distance learning, online format.

Сучасні стандарти вищої професійної освіти диктують необхідність пошуку нових форм навчання. Усе більшої актуальності в наші дні набувають дистанційні форми здобуття знань. Незважаючи на те, що медична освіта не може бути заочною, видається, що відпрацювання окремих навичок і вмінь можливе в дистанційній формі, що необхідно реалізовувати в майбутньому.

Дистанційне навчання характеризується як освітній процес, що організований відповідно до певної тематики й передбачає активний обмін інформацією між викладачем і студентами, а також у колі самих здобувачів освіти, який можливо реалізувати за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Також цей процес розглядається як взаємодія за допомогою інтерактивних засобів навчання, що є індивідуальним до їхнього розташування в часі та просторі [1].

Вимушена екстрена перебудова навчального процесу дозволила по-новому оцінити підготовленість кафедр до його організації за нових умов, а також сильні сторони дистанційного навчання. Однак навчання студентів на профільних стоматологічних кафедрах традиційно включало відпрацювання великої кількості мануальних навичок і участь у веденні клінічного прийому, що стало важко або практично неможливо реалізувати у зв'язку з переходом на дистанційний формат навчання. Переведення всіх видів контактної роботи зі здобувачами освіти в онлайн-формат у період пандемії COVID-19 став стресовим явищем для системи вищої медичної освіти, а набутий досвід дозволяє по-новому поглянути на проблему традиційних та інноваційних методів навчання [3].

За умов сучасних інформаційних можливостей, як засвідчив досвід кризи пандемії COVID-19, можна інтегрувати дистанційне навчання в систему медичного освітнього простору, тим самим розширюючи творчі можливості освітнього процесу, забезпечуючи доступність освіти, не впливаючи на її якість. Упровадження дистанційних форм навчання є перспективним напрямом медичної освіти, їх використання підвищує доступність знань, якість швидкооновлюваного контенту, гнучкість, мобільність і модульність, що відповідає вимогам сучасної вищої школи [5].

Однак дистанційне навчання має й низку істотних недоліків, здатних негативно позначитися на якості освіти. Онлайн-формат є менш контрольованим процесом умов навчання й виконання завдань, коли студенти можуть вдаватися до різних стратегій мінімізації своїх зусиль. Відеоконференції не можуть замінити живе спілкування на клінічному прийомі, тому під час дистанційного навчання особливо страждає такий вид роботи як опанування мануальних навичок [4].

Дуже важливо, щоб виконання навчального навантаження кафедри терапевтичної стоматології за дистанційною формою навчання повністю відповідало запланованому, а також усім вимогам освітнього процесу та якісній підготовці студентів п'ятого курсу до ліцензійного іспиту Крок 2.

Завдяки сучасним технологіям упроваджено доступ до навчальних матеріалів на сайт-сторінці кафедри, де завантажені кейси з методичними рекомендаціями лекцій навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія» і прикріпленими до них мультимедійними презентаціями. На сторінках кафедри студенти можуть знайти плани практичних занять, тематичні тестові завдання та алгоритми їх розв'язання. Для підготовки до занять вони можуть користуватися переліками контрольних питань до кожної теми, а також для складання підсумкових модуль-